

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maritxu Irazusta Iraola

*Errenteria,
Gipuzkoa
(1937)*

Aurkibidea

Biografia

Landarbasoko Landarbaso baserrian jaio zen Maritxu. Aita eta ama Abaltzisketakoak zituen, ezkondu eta gero jarri ziren Landarbason bizitzen. Aita Landarbaso inguruko mendiko guarda zen. Landarbaso kaletik urruti geratzen da: bai Errenteria-Oreretatik, baita Hernanitik ere ordu eta erdi edo bi orduko bidea zegoen oinez. Eskola ere urruti geratzen zitzaien: Zamalbideko Tolare Berri eskolara joan zen, baina oso gutxi. Hamabi urterekin komunioa egiteko dotrina ikasten ibili zenean joan zen eskolara hilabete batzuetan, baina besterik ez. Amak zekiena erakusten zien etxean. Tarteka baserriko produktuak eramaten zituzten saltzera: batez ere gerezi denboran, Hernanira jaisten zen Maritxu gereziekin. Hogei urterekin hasi zen baserritik kanpo lanean: Errenteria-Oreretako Zumardian bizi ziren Otegitarren etxera joan zen neskame. Geroago etxez aldatu eta Hernaniko Teodoro Setienen etxean aritu zen neskame-lanetan. Hogeita bi urterekin lana utzi zuen, ezkondu egin zen eta senarrarekin jarri zen bizitzen. Landarbaso inguruan dagoen Susperregi baserriko Juan Susperregirekin ezkondu zen. Agustinak auzoan jarri ziren bizitzen eta han bizi izan dira. Hiru seme izan zituzten.

Zintak

ERR-033

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Zabala, Edurne

- **Data:** 2010-05-17
- **Iraupena:** 95 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Aita Landarbasoko mendi-guarda

- **Erref:** ERR-033/003
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:04:03. **Bukatu:** 00:06:10

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Maritxuren aita Landarbasoko aurrezki-kutxaren lurretako mendi-guarda zen. Zer eginkizun izaten zituen azaltzen du: iratzea, pinu sartzea, langileen jornalak...

2. Lur ospelak

- **Erref:** ERR-033/004
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:06:10. **Bukatu:** 00:07:27

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Maritxuren aita Landarbasoko aurrezki-kutxaren lurretako mendi-guarda zen. Lur-sailei buruzko azalpenak: lur ospelak ziren, eta belarrak ez zuen indar handirik.

3. Gereziak saltzera Hernanira eta Donostiara

- **Erref:** ERR-033/005
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:07:27. **Bukatu:** 00:09:47

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Baratzean biltzen zutena etxerako izaten zen. Maritxuren aitak fruta-arbolak txertatzen zituen. Gereziondo asko zituzten. Gerezi denboran, gerezia saltzen zuten Hernanin eta Donostian. Gerezi motak.

4. Joalea soroan, animaliak izutzeko

- **Erref:** ERR-033/006
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:09:47. **Bukatu:** 00:12:59

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Basoko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Azkonarrek eta azeriek artoa jaten zien. Haiek izutzeko, soroan joalea jartzen zuten, eta, somatzen zituztenean, etxetik lokarriarekin astintzen zuten. Txakurrekin eta zepoekin azkonarrak harrapatzen saiatzen ziren. Ohitura: animalia harrapatuz gero, inguruko baserrietara joaten ziren hura erakutsi eta trukean dirua jasotzeko.

5. Azerien erasoak

- **Erref:** ERR-033/008
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:13:31. **Bukatu:** 00:15:03

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Natura » Fauna » Basoko animaliak

Laburpena:

Azeriak oiloak harrapatzera joaten ziren gauetan.

6. Eskolara, komunio garaian bakarrik

- **Erref:** ERR-033/009
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:15:03. **Bukatu:** 00:16:51

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

Ahizpa zaharrena ez omen zen eskolan ibili, Abaltzizketako amonaren ikasi omen zuen. Gainerako anai-arrebak eskolan ibili ziren, baina komunio egiteko garaian bakarrik. 12 urterekin egin zuen komunioa. Baserriko lanetan lagundu behar izaten zuten.

7. Eskolara, oinez

- **Erref:** ERR-033/010
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:16:51. **Bukatu:** 00:17:54

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Tolare Berri eskolara joateko oinez ordubeteko bidea egin behar izaten zuten. Bazkaltzeko denboran, etxetik eramandako bazkaria tabernan berotzen zien.

8. Tolare Berri eskola

- **Erref:** ERR-033/011
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:17:54. **Bukatu:** 00:20:39

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Tolare Berri eskolan zer ikasi zuen: matematikak, irakurtzen, dotrina... Dena erdaraz ikasten zuten. Maistra errenteriarra zen. Etxean, amarekin aritzen ziren irakurtzen. Maritxuren ama eskolan ibilia zen.

9. Umetako baserriko lanak

- **Erref:** ERR-033/012
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:20:39. **Bukatu:** 00:23:07

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Neska kozkorretan baserriko zer lan egiten zituen aipatzen du. Behiei eta ardiei kontu hartzen, itulan, segarekin belarra moztzen... Hasieran, izua ematen zion idi-parearen aurrean jartzeak. Akuilua erabiltzen zuten idiak eta behiak gobernatzeko.

10. Baztanga pasatu zuenekoa

- **Erref:** ERR-033/013
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:23:07. **Bukatu:** 00:25:21

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Baztanga (viruela) pasatu zuenekoa kontatzen du. Sukarra, azkurea, eta granoak pasatu zituen. Ohean sartu aurretik, baserriko lanetan lagundu eta enkarguak egitera joan behar izan zuen.

11. Ezin josten ikastera joan

- **Erref:** ERR-033/014
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:25:21. **Bukatu:** 00:27:07

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Baserriko bizimodua. Maritxuren aita lanean "fuerte" aritzen zen, eta beraiei ere ematen zizkien eginkizunak. Segan, behiekin bazka egiten, animaliak gobernatzen... aritzen zen Maritxu. 17 urterekin josten ikastera joateko baimena eskatu zuen etxean, baina baserrian bere beharra zegoela eta ezin izan zuen joan.

12. Neskame, Erreteriarra

- **Erref:** ERR-033/016
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:28:05. **Bukatu:** 00:29:46

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

20 urterekin, baserritik kalera jaitsi zen lanera. Erreteriarra-Oreterako Zumardian bizi ziren Otegitarren etxera joan zen neskame. Egunean bi ordu jostera joaten zen. Bere eguneroko eginkizunak zein ziren aipatzen du.

13. Kanpoko bizitzaren berri jakin nahi

- **Erref:** ERR-033/017
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:29:46. **Bukatu:** 00:30:28

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Baserrira laga eta neskame joateak zer suposatu zuen berarentzat azaltzen du. Beti nahi izan zuen "kanpoko berri jakin".

14. Josten ikastera

- **Erref:** ERR-033/018
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:30:28. **Bukatu:** 00:31:28

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Otegitarren etxean neskame egon zen denboran, josten ikastera joaten zen Joakina izeneko jostun batengana.

15. Hernanira, neskame

- **Erref:** ERR-033/019
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:31:28. **Bukatu:** 00:33:22

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Otegitarren etxeko neskame lana utzi eta baserrira bueltatu zen. Amak esan zion etxetik hasteko kortea ikasten, baina lau ordu bidean behar zituen... Gauzak horrela, Hernanira joan zen neskame. Etxeko lanak egin eta bi ordu joaten zen josten ikastera.

16. Usaskuko bilerak

- **Erref:** ERR-033/021
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:36:19. **Bukatu:** 00:39:17

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Usaskun bilera izaten zen igandetan. Soinua izaten zen arratsaldetan. Taberna ere bazen. Usaskun erromeria egiteari utzi ziotenean, Fraideen etxean (Iturralde) izaten zen.

17. San Antoniotan, Ereñotzura

- **Erref:** ERR-033/022
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:39:17. **Bukatu:** 00:41:55

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:

San Antoniotan Ereñotzura joaten ziren. Jende asko biltzen zen festetan. Santuari bikotea eskatzera joaten ziren. Bere senarra izango zena nola ezagutu zuen kontatzen du.

18. Dantza lotua

- **Erref:** ERR-033/023
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:41:55. **Bukatu:** 00:43:29

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Dantza lotuan gutxi egiten zen, baina Erreterria inguruan hasiak ziren, Abaltzisketan ez (Maritxuk senideak zituen han). Kongregazio eta konfesio kontuak. Dantza eskeak nola izaten ziren.

19. Erromeriatik etxera buelta

- **Erref:** ERR-033/024
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:43:29. **Bukatu:** 00:45:26

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amak etxera bueltatzeko ordua jartzen zion. Amarekin hitz egindakoak. Auzoko lagunekin bueltatzen zen etxera.

20. Ilunpetan ibiltzearen gorabeherak

- **Erref:** ERR-033/025
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:45:26. **Bukatu:** 00:47:00

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Ilunpetan linterna izorratu zitzaieneko pasadizo bat kontatzen du. Mendi-bidetan ibiltzeko argia behar izaten zuten. Goizean, seiretako mezara joaten ziren Ereñotzura. Farolak eta kandilak erabiltzen zituzten argia egiteko.

21. Ura eta argindarra

- **Erref:** ERR-033/026
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:47:00. **Bukatu:** 00:48:03

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Baserrian, etxe barruan, ez zuten urik baina ehun metrora iturria zuten. Gogoan du argindarra nola jarri zuten baserrian. Aurretik, etxea argiztatzeko: farolak, kinkeak, argizariak...

22. Beheko sua eta jakiak

- **Erref:** ERR-033/027
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:48:03. **Bukatu:** 00:50:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Sukaldean beheko sua zuten. Sukaldeko tresnak: eltzeak, pertzak... Jatekoa: talo asko jaten zuten. Arrautzak Hernanin saltzen zituzten, eta ateratako diruarekin azukrea, olioak... erosten zuten.

23. "Ze ustek egunero izaten dala hemen oilua!"

- **Erref:** ERR-033/028
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:50:15. **Bukatu:** 00:51:05

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Oilua egosita jan ohi zuten; haren saldarekin zopa. Amari entzundako ateraldi bat kontatzen du. Oiloa ez zen eguneroko jakia izaten.

24. Babarrunak

- **Erref:** ERR-033/029
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:51:05. **Bukatu:** 00:52:11

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Beheko sua egun guztian piztuta egoten zen. Babarrunak nola prestatzen zituzten azaltzen du.

25. Arropa garbiketa

- **Erref:** ERR-033/030
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:52:11. **Bukatu:** 00:54:55

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Arropak non eta nola garbitzen zituzten azaltzen du. Gero, eguraldiaren arabera, kanpoan edo estalpean zabaltzen zuten arropa. Lagarto edo txinbo xaboiak erabiltzen zituzten. Lixiba non erosten zuten azaltzen du.

26. Haria eta galtzerdiak

- **Erref:** ERR-033/032
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:55:39. **Bukatu:** 00:56:56

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Ardiaren ilearekin haria egiten zuen txaratilán Maritxuren aítak. Hari harekin amak galtzerdiak egiten zituen. Artilearen inguruko lanak: garbitu, kardatu ("txirribilatu")...

27. Abarkak

- **Erref:** ERR-033/033
- **Iraupena:** 0:04:19. **Hasi:** 00:56:56. **Bukatu:** 01:01:15

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Behiaren larruarekin abarkak egiten zituen Maritxuren aítak. Behia nola larrutzen zen azaltzen du. Gero, larrua lehortzen utzi behar izaten zen abarkak egin aurretik.

28. 12 urterekin zapatak erosi

- **Erref:** ERR-033/035
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 01:02:18. **Bukatu:** 01:03:20

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

12 urte zituela, amak zapatak erosi zizkioneko oroitzapena. Ondo zaintzen zituen zapatak, pare bakarra zuen eta.

29. Ezkontza eta etxeko kontuak

- **Erref:** ERR-033/038
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 01:07:19. **Bukatu:** 01:10:37

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

18 urte zituela senargaia ezagutu eta 22 urterekin ezkondu zen. Errenterian ezkondu ziren. Ezkontzako trajea: bera josten ibili zen jostunak egin zion. Ezkontzerako etxea erosi zuten.

30. Gidabaimena atera

- **Erref:** ERR-033/041
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 01:13:04. **Bukatu:** 01:16:35

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:

31 urte inguru zituela atera zuen gidabaimena Maritxuk, beste bi emakumerekin batera.

31. Landarbasoko kobazuloa

- **Erref:** ERR-033/043
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 01:17:30. **Bukatu:** 01:18:14

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Landarbasoko kobazuloari buruzko kontuak. Amari entzunak.

32. Aranora, irin bila

- **Erref:** ERR-033/046
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 01:21:36. **Bukatu:** 01:22:17

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

Errotak itxita zeudeneko kontuak. Aita eta ama gaez Aranora joaten ziren, irin bila. Etxean bazuten eskuzko errota bat artoa txikitzeko.

33. Etxeko gaztak

- **Erref:** ERR-033/047
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 01:22:17. **Bukatu:** 01:23:46

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Etxean gazta egiten zuten. Hiru gazta mota aipatzen ditu: "txarrokoa" edo eltzeko gazta (gazta-ustela), gogorra eta berria. Ardi-esnearekin egiten zuten gazta. Udaberri hasieran egiten zituzten gaztak.

34. Gazta egiteko prozesua

- **Erref:** ERR-033/048
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 01:23:46. **Bukatu:** 01:27:06

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Gazta nola egiten zuten azaltzen du. Ardi-esnea epeldu, arkumearen gatzagia bota eta nahastu egiten zuten. Mamia hartzen zuenean, gatz pixkat bota eta malatxarekin (gorosti egurrez egina) nahasten zuten berriz. Gero, eskuekin landu, labanarekin ebaki eta "zubitzean" estu-estu sartzen zuten. Eskuekin atxurtzen zuten gero. Ur beroa bota eta lehortzen uzten zituzten. Txurka: gazta jasotzeko pieza. Gaztari kolorea emateko: altza egurra.

35. Taloa egiteko prozesua

- **Erref:** ERR-033/051
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 01:29:10. **Bukatu:** 01:29:54

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Taloak nola egiten diren azaltzen du.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com